Hediyyetü'l-Âşıkîn - Şeyh Abdurrahmân Sâmî-i Saruhânî

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerinin ilk mürşidi Abdurrahmân Sâmî-i Saruhânî Hazretlerinin bu eseri, dört kısımdan müteşekkildir. İlk üç kısım, islâmın üç esâsı olan îmân, islâm ve ahlâk bahislerine ayrılmışdır. Dördüncü kısım ise şerîat, tarîkat, hakîkat ve marifetin birliğine ve tarîkatin mâhiyet ve esalarına dâirdir. Eserin son kısmında haftanın günlerine göre okunması tavsiye edilen bir takım duâlar var ama bunlar Arabiyyü'l-ibâre oldukları için şimdilik bunları hâriç tuttuk.

Elimizde bu esere âid tek bir nüsha var. O da 1330 tarihli matbu nüshadır. Maalesef bu baskıda pek çok mürettib hatâsı var, yazım yanlışı var, tertîb hatâları var, eksik bırakılan yerler var. Üstelik üçüncü bâbda bir fasıl, dördüncü bâbda iki fasıl unutulmuş, atlanmış. Eserin başka bir nüshasına ulaşamadığımız için mecbûren bu hâliyle yayınladık. Hatâları elimizden geldiği kadar düzelttik, eksikleri gidermeye çalıştık. İnşâallah ileride bütün eksikler tamamlanır, yanlışlar düzeltilir, son kısımdaki Arapça duâlar da tercüme edilerek dâhil edilir ve eserin tamâmı ortaya çıkar.

Eûzübillahimineşşeytânirracîm.
Bismillahirrahmânirrahîm.

El-hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu 'alâ sâhibi'ş-şerîati ve't-tarîkati ve'l hakîkati seyyidinâ ve nebiyyinâ ve resûlinâ Muhammedin hâteme'n-nebiyyine ve'l-mürselîn ve 'alâ âlihî ve ashâbihî ve etbâihî ve'l-melâiketi'l-mukarrebîne ecmaîn.

Bundan sonra, işbu Hediyyetü'l-Âşıkîn kitâbının müellifi Tarîkat-i Aliyye-i Nakşiyye-i Bahâiyye ve Halvetiyye ve Uşşakıyye'den müstahlef Şeyh Abdurrahman Sâmî Manisalı, tarîk-i hidâyet âşıklarına hediyye olmak üzere işbu kitâbı ismi müsemmâsına mutâbık tahrîr ederek, okuyan âşık, amel eden sâdıkların her iki cihânda nâil-i murâd, vâsıl-ı tarîk-i irşâd olmalarını duâ ve iltîcâ eylemişdir. Vallahü'l-Muîn.

İmdi bu kitâb dört bâb, bir hâtimeyi müştemildir. Her bâbı yedi fasıl olmak üzere yirmi sekiz hurûfun adedince kaleme alınıp, cemâat-i müslimîne ve ihvân-ı dîne ve mürîdân-ı tarîkat-i ehl-i yakîne yâdigâr kılınmışdır.

Birinci bâb, îmân ve islâm ve ehl-i sünnetin itikâdları beyânındadır. İkinci bâb, islâmın binâsı ve ameliyyât ve ibâdetler ve duâlar beyânındadır. Üçüncü bâb, ahlâkın aksâmı, şeytânî, hayvânî, cemâdî, nebâtî, nefsânî, ruhânî kısımlarıyle muâmelât ve hukuk-ı nâsda lâzım olan vazîfe-i dîniyye beyânındadır. Dördüncü bâb, günlerin duâları ve namazları ve şerîat, tarîkat, hakîkat ve marifetullahın bir şeyden ibâret olması beyânındadır.

BİRİNCİ BÂB : ÎMÂN ve İSLÂM ve EHL-İ SÜNNETİN İTİKÂDLARI BEYÂNINDADIR

Birinci Fasıl Dîn Beyânındadır.

Ey azîzim, malûm ola ki "din" Âdem aleyhisselamdan Hateme'n-nebiyyîn aleyhi's-salâtü ve's-selâma gelinceye kadar birdir, o dahi ancak dîn-i İslâm'dır. Dîn âyet-i kerîmede esteîzübillah "inne'd-dîne indallahi'l-islâm" buyurulmuşdur. Yani Allahu Zü'l-Celâl indinde makûl ve mümtâz olan dîn ancak İslâm'dır. Dîn, kul ile Mevlâ arasında vazîfe-i ubûdiyyetdir.

Dîn, kulun Hakk'a vesîle-i kurbiyyetidir. Dîn, kulun Rabbü'l-âlemîn'e karşı edeb-i ilâhiyyesidir. Dîn, Hakk'ın rubûbiyyetine mukâbil kuldan sâdır olan ubûdiyyetdir. Dîn, Allahu Teâlâ'nın talîmi ve Cebrâil aleyhisselamın tenzîli ile ve Peygamberimiz aleyhisselâmın teblîğ buyurduğu ahkâm-ı ilâhiyyedir ki saâdet diyârına ve selâmet-i âlemeyne vesîledir. Dîn, bir cevher-i rabbâniyyedir.

İkinci Fasıl Şerîat Beyânındadır.

Şerîat diye dîn-i İslâm'ın amelce ve itikâdca ve ahlâkça vazifesine denilir. Hadîs-i şerîfde şerîat beş şeye teşbîh olunup temsil buyrulmuşdur. Birincisi, şerîat Nûh aleyhisselâmın gemisi makâmındadır. Şerîat gemisine binenler, helâkdan kurtulduğu gibi, diyânet gemisi de âhiretde ateşden deryâlarda helâk olmakdan kurtarır. İkincisi, şerîat, Hûd aleyhisselâmın dâiresi makâmındadır ki Hûd aleyhisselâm, bir dâire çevirir, îmân edenleri onun içine davet ederdi. Cenâb-ı Hakk'dan sâdır olan azâb o dâirenin içine girmez, selâmet bulurdu. Şerîat dahi Hakk'ın dâire-i himâyesi olup, şerîat dâiresinde bulunanların her iki cihânda azâbdan, ikâbdan, ukûbetden emîn olmalarına işâretdir. Üçüncüsü, şerîat Süleyman aleyhisselâma verilen mühür makâmındadır. Onunla ins ve cinne hükmettiği gibi mühr-i şerîata her amelini tatbik ve her fiilini tevfîk eyleyen, şeytan ve nefs ve hevâya gâlib olup, Hakk'a ve rızâ-i Mevlâ'yı tâlib olmuş olur. Dördüncüsü, şerîat, Mûsâ aleyhisselama verilen asâ gibidir. Onunla her hâcetini îfâ ettiği gibi Firavun'un helâkine de muvaffak oldu. İşte elinde şerîat asâsıyla her cânibe teveccüh eden dünyevî-uhrevî murâdlarına nâil olup sûrî-manevî düşmanlarını helâk edip şerlerinden emîn olmuş olur.

Hidâyet burcudur nûr-ı şerîat
Saâdet silkidir dürr-i şerîat
Şerîatle olan Allah'ına kul
Kulu makbûl eder sırr-ı şerîat

Şerîat câna bir âb-ı hâyatdır
Eder ihyâ dili Hızr-ı şerîat
Şerîatdir eden insânı insan
Şerîat nûr-ı peygamber şerîat

Açar hep mâsivanın zulmetini
Visâle erdirir bedr-ı şerîat
Şerîatdir nizâm-ı her dü âlem
Hayât-ı dü cihân bahr-ı şerîat

Şerîatsiz kişinin hâli hüsrân
Kemâle erdirir mühr-i şerîat
Şerîatle amel et Şeyh Sâmî
Selâmet semtine minber şerîat

Üçüncü Fasıl İbâdet Beyânındadır.

İbâdet, Rabbü'l-âlemin Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri tarafından kula tevcîh ve teklîf olunan vazîfeyi îfâ etmekdir ki emr ile nehy iki şeye erişdirir. Emr, cennet ve cemâle, nehy nâr-ı cahîmden selâmetle saâdet-I meâle erişdirir. Mevlâ Celle ve Alâ, Âdem'i hayvandan sûreten ahsen-i takvîm ile farklı halk buyurduğu gibi efâlinde, sıfatında, ahvâlinde de hayvandan tefrîk için mîzân-ı ibâdet ve ubûdiyyeti, şerîat ve diyâneti, tâat ve istikâmeti iltizâm etmesi lâzımdır. Sıfât ve ahvâlinde de sıfat-ı insâniyyeye lâyık olmayan süfliyyet ve denâatden sakınıp sûreti gibi sîretini de siret-i âdemiyye kılmaya gayret ve ibâdet tâat etmek, insanın fevz ve felâhına vesîle, kulun ibâdeti nisbetinde Rabbü'l-âlemîn'in rubûbiyetine ve kurbiyyet-i dîniyye, cennet ve nimetine, rahmet ve mağfiretine nâil olunması âyetlerle sabittir. Esteîzübillah " innellezîne âmenû ve amilu's-sâlihati felehüm cennâtü'l-firdevsi nüzülâ". İbâdet, âbidle mabûd beyninde vesîle-i kurbetdir. İbâdet, âbidle mabûd beyninde bâb-ı vuslatdır. İbadet, âbidle mabûd beyninde râbıta-i kudsiyyetdir. Vücûdla edilen hizmet

ve tâata, ibâdet denilir. Kalble îfâ olunan ibâdete, ubûdiyyet denilir. Vücûd, kalb, rûhun mecmûu ile işlenilen istikâmete, ubûdet denilir.

Dördüncü Fasıl Îmân ve İslâm Beyânındadır.

Hadîs-i şerîfde "el-islâm fi'l-aleniyye ve'l-îmân fi'l-kalb" buyurulup yani islâm zâhir azânın ahkâm-ı şeriyyeye itâat ve inkiyâdıdır. Îmân ise dîn-i mübînin bi'z-zarûre haber verdiği umûr-ı gaybiyyeyi kalble tasdîkdir. Sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz Hazretlerinden Cebrâil aleyhisselam Dıhye sûretinde zuhûr edip islâm ve îmândan suâl eyledikde sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, "îmân en tüminu billahi ve melâiketihî ilâ ahir" buyurmuşdur. Yani îmân altı şeye inanmakdır. Birincisi Allahu Azîmü'ş-Şân'ın birliğine ve sıfat-ı kemâliyye ile mevsûf olmasına ve simât-ı noksâniyyeden berîliğine inanmakdır. İkincisi ise melâike-i kirâmın ecsâm-ı latîfe-i nûraniyye olup yemekden içmekden, erkek-dişi olmakdan berî, isyândan ârî, ibâdetle meşgûl olduklarına inanmakdır. Üçüncüsü, taraf-ı ilâhiyyeden vâsıta-i melâike ile nâzil olan kitâblara inanmakdır. Mecmûu yüz on dört olup, yüzü suhuf dördü kitâbdır. Kitâb olanlar Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'ân-ı Azîmmü'ş-Şân'dır. Kur`ân-ı Azîmü'ş-Şân cümlesinin ahkâmını câmi' ve her iki cihânda müebbeddir. Dördüncüsü, halkı dalâletden hidâyete, şirkden tevhîde davet için gönderilen enbiyâ-i izâm ve sâhib-i kitâb resul-i fihâma îmân etmekdir ki bir rivâyetde iki yüz yirmi dört bindir. Evveli Âdem aleyhisselam, âhiri Peygamberimiz hateme'n-nebiyyîn Muhammed Mustafâ sallallahu aleyhi ve sellem Hazretleridir. Beşincisi, hayır ve şerr, Allahu Azîmü'ş-Şân'ın takdiriyle ve halk etmesiyle olduğuna inanmakdır. Lâkin hayrı ehl-i hayr elinden rızâsıyla halk eder, şerri ehl-i şerr elinden gadâbıyla halk eder. Altıncısı, herkes ölüp kabre defn oldukdan sonra tekrar Allahu Zü'l-Celâl'in kudretiyle ba's olunup dirilmeklerinin hak olduğuna îmân etmekdir ki, mümin âbidlere cennetle mükâfât, kâfir mülhidlere cehennemle mücâzât için kıyâmetin vücûdu zarûrîdir.

Sallallahu aleyhi vesellem Efendimizden islâmı suâl etdiği vakit "en teşhedü en lâ ilâhe illallahu vahdeh ve tukîme's-salâte ve tü'tü'z-zekâte ve tesûmu ramâzane ve tehacce'l beyte en istetaat ileyhi sebîlâ" buyurmuşdur. Yani islâmiyetin esâsı beş şey ile kaimdir. Birincisi, diliyle "lâ ilâhe illallah" deyip Allahu Zü'l-Celâl'in birliğine şehâdet getirmekdir. İkincisi, beş vakitde farz olan namazı adâbı erkânı ile kılmakdır. Üçüncüsü, ganî ise malının kırkda birini tasadduk edip vermekdir. Dördüncüsü, Ramazân-ı Şerîf'de oruç tutmakdır. Beşincisi, kâdir ise yani nafaka ve kisveden fazla, gidip gelecek kadar masârife malik ise hacc-ı şerîfe gitmekdir.

Velhâsıl, îmân kalbin tasdîkine, islâm vücûdun ameline denilir. Îmân, bir nûrdan ağaçdır, kökü kalpde, dalları vücûda dağılmışdır. Kaldeki îmândır, vücûddaki amel-i sâlihdir. Meyvesi de âhiretde cennât-i âliyât, derecât-i bî-gayâtdır. Mukâbili olan küfür ise kalbde bir zulmetdir, dalları vücûdda türlü türlü isyân, meyvesi âhiretde azâb-ı elîm, ikâb-ı azîmdir.

Beşinci Fasıl Akâid-i İslâmiyye Beyânındadır.

Sallallahu aleyhi vesellem Efendimiz buyurmuşdur ki "Yahudiler yetmiş bir fırkaya, nasârâlar yetmiş iki fırkaya ayrıldılar. Benim ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılır, bir fırkası ehli cennet, yetmiş iki fırkası ehli cehennemdir. Ehli cennet olan benim itikâdım üzere olan ve benim amelim üzere amel eden ve benim evsâfım ve ahvâlimle muttasıf olandır" buyurmuşdur.

Altıncı Fasıl Fırka-i Nâciyye Olan Ehl-i Sünnetin İtikâdları beyânındadır.

Âlem, hâdisdir. Allahu Azîmü'ş-Şân'ın kudretiyle "Kün" emr-i şerîfiyle îcâd ve halk olmuşdur. Hâlık, ancak Allahu Azîmü'ş-Şân'dır. Eşyâ ve mükevvenât tabîatden değildir. Allahu Azîmü'ş-Şân'ın esmâsı ve efâli ve sıfatı vardır. Esmâ-i ilâhiyyesi dört kitâbda dört bindir. Cümlesi esmâ-i hüsnâdır. Efâl-i ilâhiyyesi esmâ iktizâsıyla zuhûr eder. Abesden münezzehdir. Her fiili iktizâ-i hikmetle sâdır olur, ayn-ı hikmetdir.

Sıfatı üç kısımdır.

Sıfatı zâtiyye : Hayat, ilim, sem', basar, irâde, meşiyyet, kelâm. Hayâtı kendi zâtından ezelî ve ebedîdir. Bilmesi ezelî, ebedî, sûrî, manevî, cüzî ve küllîyi şâmildir. Düşünmekle değil, ilmi, ilm-i huzûrîdir. Henüz mevcûd olmayan bir şey, ilm-i ilâhîde mevcûd olmuş gibi müteayyen ve malûmdur. İşitmesi, sıfat-ı mahsûsa olup, gizli, cehrî ve hafî umûrun küllisine şâmildir. Görmesi, ezelî bir sıfatdır ki mevcûd olanların zâhir ve bâtınlarını görür. Kudreti ve kuvveti, ezelî, ebedî, her şeye taalluk eder, aczden müberrâdır. Îcâda ve idâma kâdirdir. İrâdesi yani dilemekliği, bir şeyin vücûd veya ademini evvelâ irâde eder, ondan sonra meşiyyete yani dilediğini vücûda yaklaşdırır, vücûd veyâ ademden bir cihetini tercîh eder. Kelâmı, yani Cenâb-ı Allah, ezelî ebedî mütekellimdir, kelâm sâhibidir. Harfden ve savtdan ve hudûsdan münezzeh olup bilâ tertîb mütekellimdir. Ve kelâmullah mahlûk değildir. Bu sıfatların zıddından Cenâb-ı Hakk münezzehdir. Çünkü Allahu Azîmü'ş-Şân'ın vücûdu vâcib, her kemâl sıfatıyle muttasıf olması da vâcibdir. Her noksan sıfatdan münezzeh olması da vâcibdir. Noksan sıfatlarla tavsîf eylemek küfürdür.

Sıfat-ı sübûtiyye : Allahu Azîmü'ş-Şân ezelden ebede kadar ibtidâsız, intihâsız bâkîdir. Vücûdu, kendi zâtından zâtının muktezasıdır. Yokluğu kabûl etmez. Cümle mahlûkâta muhâlifdir. Çünkü hâlıkla mahlûk bir olamaz. Sıfatullah zâtının ne aynıdır ne gayrıdır. Zâtı birdir, sıfatı arasında vâsıta yokdur. Zâtı tasavvurdan berîdir, taalukdan berîdir. Künhünü kimseler idrâk etmez. "Sübhâneke mâ arafnâke hakka marifeteke yâ marûf" buyurulması bu sırdandır. Zâtı, her şeyden ârî ve ganîdir. "vallahu ganiyyün ani'l-âlemîn" esmâsı cümleye muhît ve sârîdir. "vallahu bi külli şeyin muhît" ihâtası esmasının nûr-ı rubûbiyyeti âlemleri ihâta ve ifâza iledir.

Berîdir cümle noksândan ezelden lâ-yezâl Allah
Kemâlâtı serâpâ cümleyi câmi' bî-misâl Allah

Anın envâr-ı zâtına erişmez akl-ı mahlûkât
Ki idrâk-i aklın müdrikâtından berîdir Zü'l-Celâl Allah

Vücûdu cûdîdir mevcûdu dâim eyleyen mevcûd
Celâlinden gehî nûr cemâlinden teâlallah

Hudûsdan zâtı akdesdir aczden cümle evsâfı
Abesden eyle tenzîh filiyyâtı hüsnâ kemâlullah

Sıfat-ı fiiliye : Allahu Azîmü'ş-Şân'ın sıfatı fiiliyesi, Halık, Bârî, Musavvir, Mu'tî, Mâni', Rezzâk, Sâni', Muhyî, Mümît gibi evsâf-ı mütekabiliyyesidir.

Nübüvvet

Allahu Teâlâ tarafından gönderilen mucize sâhibi insâna nebî denilir. Kitâbla gönderilmiş ise resûl denilir. Âdem aleyhisselâmdan hâteme'n-nebiyyîn Muhammed Mustafâ sallallahu aleyhi ve aleyhim ecmaîne kadar olan nebîlerin adedi yüz yirmi dört bin yâhud iki yüz yirmi dört bindir. Halkı küfürden îmâna, dalâletden hidâyete, şirkden tevhîde davet için gönderilmişlerdir. Nübüvvetlerinin sıdkı, mucizenin sudûrudur.

Mucize

Her peygamberin mucizesi kavminin âciz olduğu bir hikmeti göstermekdir. Mucize her peygamberin kavimlerinin en ziyâde bildikleri bir emir cinsinden sudûr etmişdir. Dâvûd aleyhisselâmın kavmi, mûsıkî bilirlerdi, makâm-ı dâvûdî kırâati, mucize olup cümlesini âciz bırakdı. Hazret-i Mûsâ aleyhisselâmın kavmi, ilm-i sihri ziyâde bilirlerdi. Onun için onlara mucize asâdan sudûr edip, onların sihirlerini ve hayâl-i bâtıllarını, hak mucizenin zuhûriyle mahveyledi. Hazret-i Îsâ aleyhisselâmın kavmi ilm-i tıbda kâmil olduklarından, Hazret-i Îsâ'dan tabîbleri âciz bırakan bir hârika-i mucize sudûr etdi, ölüyü diriltmek, körü gözlü etmek, kötürümleri sağlam kılmak gibi. Peygamberimiz Muhammed Mustafâ sallallahu

aleyhi vesellem zamanında fesâhat ve belâgat vesîle-i kemâl add olunmakla derece-i fesâhatına nihâyet olmayan Kur`ân-ı Kerîm ile cümlesi âciz oldular, ilâ yevmü'l-kıyâme, Kur`ân mucize-i bâkîyye oldu.

Amel îmândan cüz değildir, ameli terk eden îmândan çıkmaz. Kebâir işleyen, kâfir olmaz, fâsık olur. Harâmı helâl itikâd eden, farzı inkâr eden, islâmın şerîatını inkâr eden, haşri, neşri, cenneti, cehennemi inkâr eden kâfir olur. Kıyâmet alâmetleri on alâmetdir. Dâbbetü'l-arzın çıkması, ye'cûcun deccalin hurûcu, güneşin mağribden tulûu, Îsâ aleyhisselâmın nüzûlü, güneşin bir günde üç kere tutulması, Yemen'den nârın hurûc edip insanları sevk etmesi. Küçük alâmetleri, ilmin ref'i, zulmün kesreti, me'âsînin çok işlenmesi, küçüklerin itâatsizliği, büyüklerin şefkatsizliği, ümerânın zulmü, ulemânın fıskı, ağniyânın buhlü, cevâmiin tamîri, cemâatin kılleti, bid'atin şuyûu, sünnetin terki, evlâdın peder ve vâlidesine isyânı gibi üç yüz kadar alâmetlerdir. İsyân cehennemde muhalled bırakmaz. Kebâire afv câizdir. Segâire ısrâr eylemek kebîre makâmındadır. Mukallidin îmânı sahîhdir. Îmân şekki kabûl etmez. Velî, Allah'ı bilen, emrini tutan, şehvetden sakınan, lezzetine münhemik olmayan kimsedir. Velîden kerâmet sudûr eyler. Velîler nebî makâmına vâsıl olamazlar. Velîlerin efdali, Sıddîk-ı Azam'dır. Bade Ömer-i Fârûk'dur. Bade Osmân-ı Zinnûreyn'dir. Bade Aliyye'l-Mürtezâ'dır. Hilâfetleri bu tertîb üzeredir.

Her imâma uyup namaz kılınır. Hazer ve seferde mesh câizdir. Sekir veren her şey harâmdır. Duâ şartlarına mukârin olursa makbûldur. Mekke, Medîne gibi bazı mekânların fazîleti âyet ile sâbitdir. İsâbet-i ayn hakdır. Sihir insana vâki' olur. Ma'dûm olana şey denilmez. Kur`ân'ın zâhirini inkâr küfürdür. Rahmetden ümîd kesmek küfürdür. Kabirde âsîye azâb, âbide sevâb hakdır. Münker Nekir'in suâli hakdır. Duâ ve sadaka ve kırâat-i Kur`ân'ın mevtâlara fâidesi sabitdir. Ehl-i cennetin Allahu Azîmü'ş-Şân'ı görmeleri mümkün ve muhakkakdır.

Yedinci Fasıl Ehl-i Cehennem Olan Fırak-ı Dâlle Beyânındadır.

Fırak-ı dâlle, ehl-i sünnetden ayrılmışlardır. Aslı altı fırkadır. On ikişer zümreye ayrılıp mecmûu yetmiş iki zümre-i nâriyye olmuş olur ki cümlesi itikâdda ehl-i sünnetin itikâdlarına muhâlefet edip dalâlete gark olmuşlardır. Altı fırka, Cebriyye, Kaderiyye, Kirâmiyye, Râfızıyye, Nâsibiyye, Muteziledir. Bu altı şubenin tafsîli yedi yüz fırkaya bâliğ olur. Tafsîli Kenzü'l-Ârifîn nâm kitâbımızdadır.

İKİNCİ BÂB : İSLÂMIN BİNÂSI BEYÂNINDADIR

Birinci Fasıl Kelime-i Şehâdet Beyânındadır.

Kelime-i şehâdet, "lâ ilâhe illallah" kelime-i tayyibesidir. Kalble Allahu Azîmü'ş-Şân'ın birliğini tasdik etmek lazım olduğu gibi lisân ile de tasdîkin vechi üzere ikrâr-ı vahdâniyyet şartdır. Dilsiz olanlardan ikrâr-ı lisânî sâkıt olup, tasdîk-i kalbî kifâyet eder. Hadîs-i şerîfde kelime-i tevhîd-i şerîfin fazîletleri tafsîl olunmuşdur. Ezcümle "lâ ilâhe illallah hısnî femen dehale hısnî emine min azâbî". Yani "lâ ilâhe illallah kala-i ilâhiyyemdir, dâhil olan azâbımdan, ıkâbımdan emîn olur". Bir hadîsde "miftâhu'l-cenne lâ ilâhe illallah" yani "lâ ilâhe illallah cennetin anahtarıdır". Bir hadîsde "leyse li ehli lâ ilâhe illallah gamratün fî mevtihim velâ zulmetün fî kabrihim velâ vahşetün fî haşrihim". Yani "lâ ilâhe illallah diyen ehl-i îmâna mevtinde şiddet, kabrinde zulmet, haşrinde vahşet, haşyet, havf yokdur" buyurulmuşdur. Ve yine bir hadîsde "semenü'l-cenneti lâ ilâhe illallah" buyurulmuşdur. Yani "Cennetin fiyatı lâ ilâhe illallahdır" buyurmuşlardır.

Hikmet : Lâ ilâhe illallah Muhammedü'r-Resûlullah mecmûu yedi kelimedir. Vücûd yedi a'zâdır. Cehennem yedi tabakadır. Bu kelime-i şerîfeyi tasdîk-i kalble söyleyenler, yedi a'zâsı yedi cehenneme harâm olur. Kezâ harfleri yirmi dörtdür, gece ile gündüz de yirmi dörtdür. Bu saatde işlenen cürm ve hatânın mağfur ve mestûr olmasına işâretdir. Kezâ noktasızdır. Yani insanın kalbinde kasvet noktalarının tathîrine, nûr-ı tevhîd ile tenvîrine sebeb olmuş olur. Kezâlik insanı âlem-i halk-ı ta'ayyünden âlem-i Hakk-ı lâ-taayyüne kadar

urûca vesîle-i celîle olduğuna îmâ ve işâretdir.

Tenbih : "Lâ ilâhe illallah" diye ikrâr eden kimse hîn-i ikrârda Allahu Azîmü'ş-Şân'ı bir vech ile mülâhaza etmezse tatîle varır, bir vech ile mülâhaza ederse teşbîhe varır. Tatîl ve teşbîhden kurtarmak için "lâ ilâhe illallah" diye tasdîk etdiği vakit kalben "aklın idrâkinden münezzeh bir vücûdla mevcûddur" diye mülâhaza etmek lazımdır.

Bir kâfirin habâset-i küfr ile paslanmış bakır gibi kalbi, son nefesde bir tevhîdle nûr-ı îmân ile tâbân ve altın gibi hâlisü'l-ayar olduğu hâlde hâl-i hayâtda zikir ile meşgûl olanların fazîleti ve sevâbı tasavvurdan hâriçdir. Hadîs-i şerîfde, "Lisân zâkir, kalb şâkir ve vücûd sâbir" nazar-ı muhabbet-i ilâhiyye ile manzûr olduğu mestûrdur.

Dimâğ-ı câna iksîrdir gıdâ-i sofra-i tevhîd
Safâ-i rûha tenvîrdir cilâ-i dürre-i tevhîd
Visale irdirir gayb-ı kemâl-i akdese rûhu
Cemâl-i Hazret'e sırrı nevâ-i sidre-i tevhîd

İkinci Fasıl Namaz Beyânındadır.

Beş vakit namaz cemî mü'minin ü mü'minâta âdâb ü erkân ile kılmak farzdır. İki rekat namazda cemî mertebe-i kâinatın ibâdeti zübde kılınmışdır. Mertebe-i âdemiyyete namazda kıyâmla işâret, mertebe-i hayvâniyyeye rükû ile, mertebe-i nebâtât sücûdla, mertebe-i cemâdât kûudla, mertebe-i melâike huzûrla işâret olunup, melâikenin kıyâm ve kuûdu nebâtât ve hayvânın tesbîh ve tefrîdi ve cemâdâtın tevhîdi ve takdîsi cem olunmakla umde-i ibâdet sayılır. "men lâ salâte lehû lâ îmân leh " buyurulmuşdur. Ki namaz tevhîd-i kalbin sûreti makâmında olup, tevhîdi fiilî isbât olmakla aynı bâbdan addolunur. Maahâzâ amel îmândan cüz olmadığı bahsi geçmişdir.

Sabah namazını evvela Âdem aleyhisselam yere indikde iki rekat kıldı. Öğle namazını Hazret-i Yûnus balık karnından çıkdıkda dört rekat kıldı. İkindi namazını Hazret-i İbrâhim aleyhisselam dört rekat kıldı. Akşam namazını Hazret-i Îsâ aleyhisselam üç rekat kıldı. Yatsı namazını Hazret-i Mûsâ aleyhisselam dört rekat kıldı. Beş vakit namaz, bu beş peygamberin sevâbına nâil olmak için üzerimize farz oldu. Vücûdumuzda kuvve-i cismâniyye beşdir, kuvve-i rûhaniyye de beşdir. Onun için beş vakit namaz vücûdun rûhun şükrüdür. Kezâlik Şeytan'ın kapıları beşdir. Göz, kulak, ağız, kalb, nefs. Beş vakit namaz Şeytan'ı red, kapılarını tâatle sed eder. Kezâlik insanın istikbâlinde beş ukûbet vardır ki kimseler, hiçbir millet kurtulamaz. Biri ölümün gamerâtı, kabrin zulumâtı, haşrin vahşeti, sırâtın rikkatı, nârın şiddeti. Beş vakit namaz, bu beş ukûbetden insanı kurtarır. Sabah namazı, ölümün acılarından kurtarır. Ölüm evvel ukûbet. Sabah namazı, evvel vakit iki rekat, rûhu pür-nûr eder. Öğle namazı güneşin en nûrlu vaktinde edâ edilip kabir zulumâtından kurtarır. İkindi namazı, mahşer ukûbetinden emîn eder. Akşam namazı üç rekat, sırât da üç kısım, düz, yokuş, iniş, sırâtın bu derecelerinden selâmete îsâl eder. Yatsı vakti harâret-i tabîat galebe edip, onu abdestle söndürüp yatsı namazını kılanlar, âhiretde nârın şiddetinden halâs olurlar.

Kurretü'l-Uyûn kitâbında namazı özürsüz terk edenlere on altı ukûbet musallat olur. Altısı dünyâda, üçü mevtinde, üçü kabirde, üçü mahşerdedir. Dünyâdaki ukûbetleri, ömrü bereketsiz olur, yüzünden sâlihler sîmâsı mesh olur, sâir amelleri makbûl olmaz, duâsı göğe çıkmaz, melekler buğz eder, namaz kılanların duâsından nasib almaz. Mevt hâlindeki ukûbetleri, zelîl ölür, aç ölür, deryâya gark etseler harâretle susuz ölür. Kabrindeki ukûbetleri, kabri dar olur, nâr ile dolar, azâb melâikesi musallat olup namaz vakitleri geldikçe vakitden vakite kadar o namaz için azâb eder. Haşrindeki ukûbetleri, hisâb-ı şedîd ile hisâb görür, Cenabı Allah'ın rahmetinden matrûd olur, cehenneme yüz üstüne sürüne sürüne sevk olunur. Allahu Azîmü'ş-Şân cümlemizi ibâdetde dâim, istikâmetde kâim eyleye. Âmîn.

Üçüncü Fasıl Zekât Beyânındadır.

Binâ-i islâmın üçüncü rüknü zekât vermekdir. Zekât vermekde hikmet-i şer'iyye şudur. Nefsin ahlâk-ı zemîmesi îmânı zayıf eder. Hırs ve tama' gibi ahlâk-ı zemîmeden nefsi pâk mutahhar ahlâk-ı cemîle ile münevver etmek içindir. Bir de nev'-i benî âdeme uhuvvet-i dîniyye itibâriyle muâvenet eylemek aklen lâzım, şer'an vâcib olmuşdur. Bir de ağniyânın mallarının şükrünü îfâ eylemekdir. Bir de fukarânın hakkını muhâfaza edip tatyîb-i hâtır sebebiyle nimetin ziyâdeliğine bâis olmaklıkdır.

Zekât sekiz kimseye verilir. Birincisi fukarâya. İkincisi miskînlere. Üçüncüsü yolda kalmış yolculara. Dördüncüsü zekât ve sadakayı toplamaya memûr kılınan ameleye. Beşincisi islâma henüz girmiş olana. Altıncısı mekâtib olan köleye. Yedincisi borçlu olan muhtâca. Sekizincisi gazâya gitmek için tedârik edemeyen gâzîye vermek câizdir. Bu sekiz kısım zekât veren kimsenin vâcibu'n-nafaka akrabâsından olmazsa kendi akrabâsına vermek efdaldir. İmdi zekât sekiz aded emvâlden verilir. Deve, koyun, öküz, mezrûât, hurma, üzüm, altın. Bu kısımların her birisinin nisâbı ayrıdır. En ziyâde lâzım altın, gümüş nisâbıdır. Ancak yâkut, elmas, anber, misk gibi şeylerde zekât yokdur. Altın nisâbı yirmi miskal, gümüş nisâbı iki yüz dirhemdir. Bu mikdara mâlik olup üzerinden bir sene geçdikde kırkda bir, yirmide yarım lira vermek vacibdir. Cenâb-ı Hakk iki amel yani namaz ile zekâtdan birini edâ edip diğerini edâ etmeyenden kabûl eylemez. Hadîs-i şerîfde bir kimse üzerine zekât vâcib olup zekâtını vermezse cehennemde malı ateşden çivi olup vücûduna çakılsa gerekdir.

Diğer bir hadîs-i şerîfde zekâtı verilmemiş mal, âhiretde ateşden bir yılan sûretine girip, bahil olanın ellerini koparsa gerekdir. Ebu'l-Leys eserinde gelmişdir ki hadîs-i şerîfde "mektûbün 'ale'l-bâbi'l-cenneti ente harâmün 'ale'l-bahîl ve mâni'i'z-zekât ve'd-deyyûs " yani cennet kapısında yazılmışdır ki "yâ cennet, sen üç kişiye haramsın, biri bahil olan kimseye ikincisi zekat vermeyen kimseye, üçüncüsü deyyus yani ehli ve iyâlinin kötülüğünü bilip de sükut edenlere".

Zekât veren birinci kat gökde ismi kerîmdir, ikinci kat gökde ismi cevâd, üçüncü kat gökde mu'tî, dördüncü kat gökde sahiy, beşinci kat gökde makbûl, altıncı kat gökde mahfûz, yedinci kat gökde mağfûr, arş-ı a'lâda habîbullah diye ayrı ayrı isimlerle tekrîm olunur. Zekâtı verilen mülk sâhibi, öldükden sonra sevâbı kıyâmete kadar bâkîdir. Zekâtı verilmeyen mülk sâhibi, öldükden sonra ikâbı kıyâmete kadar bâkîdir. Allahu Azîmü'ş-Şân cümlemizi irşâd, inâyet, imdâd, hidâyet eylesin. Âmîn.

Dördüncü Fasıl Oruç Beyânındadır.

Binâ-yı islâmın dördüncü rüknü Ramazân-ı Şerîf'de oruç tutmakdır. Ramazân-ı Şerîf, ayların kalbi olup seneyi sâbıkayı tathîr, sene-i âtiyeyi tenvîr eder. Oruç tutmak, melâikeden efdal olan cins-i insanın, yemekden içmekden ve ehline tekarrübden muhâfaza ederek efdaliyyetini isbât etmektir. Bir de nefsin kötü huylarını oruçla mahv edip tezkiye etmekdir. Bir de rûha gıda, kalbe cilâ, maraz-ı nefse devâ etmekdir. Bir de düşmanlarımız olan nefs ve hevâyı mağlûb etmek için oruç cephane ve silah ile mücâhede-i nefsdir. Oruç bedene sıhhat, kalbe rikkat, rûha haşyet, sere temkîn-i ubûdiyyet îrâs eder. Bir de oruç kıyâmet harâretinden ve açlığından selâmete erişdiren vesîledir. Oruç rûha kuvvet, nefse zafiyet veren ibâdetdir. Oruç rahmet-i Sübhân, vesîle-i gufrândır.

Oruç üç kısımdır. Avâmın orucu, yemekden, içmekden, cimadan muhâfaza iledir. Havâssın orucu, kâffei vücûdu isyândan muhâfazadır. Ehassü'l-havâssın orucu, bu üç şeyle beraber rûhu cümle ahlâk-ı zemîmeden imsâk etmekdir.

Orucu terk etmeyi mubah eden sebebler dokuzdur. Hâmile olmak, emzikli olmak, seferde bulunmak, hasta olmak, cihâdda bulunmak, ihtiyarlıkla zayıf olmak. Helâk mertebesinde açlık ve susuzluk hâlinde olanlar oruçlarını bozabilirler. Diğer gün kazâ etmek veyâ her gününe kefâret vermekle kazâ etmek lâzım gelir. Oruç hâlinde hacamat etmek, rûyin gasletmek, mazmaza etmek, kına koymak, saç sakal boyamak, sürme çekmek, harâretden

su dökünmek câizdir. Fakat ehlini öpmek, yâhud messetmek, muânaka, mubâşeret-i fâhişede bulunmak mekrûhdur. Kezâlik, taâmın tuzunu tatmak, ağızda bir şey çiğnemek mekrûhdur. Yalnız kadınlar eğer efendilerinin ahlâksızlıklarından korkarlarsa, yemek lezzetini tatmak câizdir. Masûm çocuklarına yiyecek bir şey çiğnemek yutmakla orucu ifsâd etmemek şartıyla câizdir. Eğer oruç tutan kasd ile su içse veya cima etse kazâ ve kefâret lâzım gelir. Sehvde lâzım gelmez. Dişlerinin arasında kalan taâmı yese, nohutdan küçükse kazâ lâzım gelmez. Büyükse lâzım gelir.

Sahur

Ramazân-ı Şerîf'de sahur sünnetdir. Hadîs-i Şerîf'de, "Tesahhur ediniz zîrâ sahurda bereket ve sevâb ve ibâdete kuvvet vardır" buyurulmuştur. Yalnız bir yudum su içse sahur yerini tutmaz. Bazı kavle göre tutar. Kezâlik nısfı'l-leylden evvel yemek yerse yine sünneti îfâ etmiş olmaz. Sahurdaki te'hîr, iftardaki ta'cîl, sünnet-i şerîfdir. İftarı süt ile yâhud yaş meyve ile yâhud kuru meyve ile yâhud zemzemle yâhud su ile etmek me'sûrdur. Hayatü'l-Kulûb'de "men sâme seb'a Ramadâne harramallhu cesedehû 'ale'n-nîrân" yani "her kim yedi Ramazan oruç tutarsa, vücûdu cehenneme harâm olur" buyurulmuşdur. Yesserallahu lenâ ve'l-cemîa'l mü'minîne ve'l-mü'minât.

Beşinci Fasıl Hac Beyânındadır.

Binâ-yı islâmın beşinci rüknü hacc-ı beytullahdır. Bu dahi sâir erkân-ı islâmiyye gibi kitâb, sünnet ve icma'-ı ümmetle sâbitdir. Âyetde esteîzübillah "ve lillahi hıccü'l-beyti men isteta'a ileyhi sebîla" buyurulmuşdur. Hadîsde "Büniye'l-islâmi 'alâ hamsin. Şehâdeten en lâ ilâhe illallah ve enne Muhammedü'r-resûlullah ve ikâmeti's-salât ve îtâe'z-zekât ve sıyâmi Ramadân ve haccu'l-beyt" vârid olmuşdur. Selef ve halef bu beşin rükn-i islâmdan olmasına icmâ' ve ittifâk eyleyip, ashâb, tâbiîn, tebe-i tâbiîn muvazebet eylemişlerdir. Hac demek, mekân-ı mahsûs olan Beytullah'l, zaman-ı mahsûsda, fiil-i mahsûsla, bâliğ her mükellef kudret sâhibinin îfâ etmesidir. Hac beş kısımdır. Ömründe bir kere bâliğ olan kimseye farzdır.

Mîkâtı ihrâmsız mürûr etse, dönüp de avdet etmek vâcibdir. Farz olan haccı edâdan sonra tekrar sünnet ve tatavvudur. Mal-ı haramla yâhud riyâ için haccetmek haramdır. Nafakası üzerine vâcib olan peder ve vâlide gibi kimselerden izin almadan gitmek mekrûhdur.

Haccın farzları üçdür. İhram giymek, Arafat'da vakfe kılmak, ziyâret tavâfı etmekdir. Vâcibleri : Safâ ile merve beyninde sa'y etmek, müzdelifede durmak, taş atmak, vedâ tavâfı etmek, halk ve taksîrdir. Sünneti : Kelâm-ı fâhişden muhâfaza, abdestde müdâvemet, bidâyet-i seferinde mescidden iki rekat namazla çıkmak, helalleşmek, yola çıkarken tasadduk etmekdir. Mekke-i mükerreme'ye hacc-ı şerîf için gidenler, mîkâta geldikleri vakit ihrâma girerler. İhrâm giydikden sonra yedi şey haramdır. Vücûddan kıl koparmak, tırnak kesmek, elbise giymek, ehline yakın olmak, koku, yağ sürünmek, avlanmak haramdır.

Beytullah'a vâsıl oldukda evvelâ Hacerü'l-Esved'e karşı ellerini kaldırıp tekbîrle isti'lâm eder. Yedi defa tavâfını tekmîl eyleyip iki rekat namaz kılar. Bade Safâ'ya çıkar. Beyt'e doğru teveccüh edip ondan sonra Merve cihetine iner, sekînetle gider. Vâdinin batnına geldikte sa'y eder. Safâ ile Merve beyninde de bu tertîble tavâf gibi yedi defa sa'y eder. Yevm-i Arefe geldikde ertesi yevm teşrika kadar Arafat'da durmak, Müzdelife'de durmak, taş atmak, kurban kesmek, vazîfelerini tekmîl ederler. Yevmü'n-nahrda tavaf farzı edâ edilir. Remy-i hacer edilip tavaf-ı vedâ ile tavaf ve Beyt'e tazîm ve ziyâretle arkasına dönmeden geri geri giderek huzûr-ı Beyt'den çıkar. Hadîs-i Şerîf'de "men mâte velem yehacc felyemüt in şâe yahudiyyen ev nasrâniyyen" yani "vakitli olduğu hâlde haccetmeyen kimse yahudi veya nasrânî dininde ölmüş gibidir" diye makâm-ı teşdîdde vârid olmuşdur.

Altıncı Fasıl Îmânın Şubeleri Beyânındadır.

Hadîs-i şerîfde îmânın şubeleri hakkında yetmiş yedi olduğu beyân olunmuşdur. Nitekim "el îmân bıd'un ve seb'ûne şu'uben ednâhâ imatati'l-ezâi 'ani't-tarîk ve a'lâhâ kelimetün lâ ilâhe illallah" yani "îmân yetmiş yedi şubedir, ednâsı ezâyı kaldırmak, a'lâsı lâ ilâhe illallah kelimesini söylemekdir". Malûm ola ki cehennemin yedi olması kebâirin yedi a'zâdan sudûru itibarıyledir. Derekelerinin yetmiş olması, îmânın şubeleri mukabilindedir. Îmânın şubelerini işleyip yedi a'zâsını muhâfaza edenler, yedi cehennemin yetmiş derekesinden kurtulmuş olurlar. Cennetin sekiz olması, sıfat-ı zâtiyyeyi ikrâr eden mümin-i muvahhidin tevhîdine mukâbildir. Esmâ-i husnânın yüz olması derecât-ı cennetin yüz olmasını hikmeten iktizâ ederek yüz esma-i husnâyı, sekiz sıfat-ı zatiyyeyi ikrâr eden ehl-i tevhîde sekiz cennetin yüz derecesi ihsân ve i'tâ buyrulur. Ve yüz esma-i husnâyı inkâr eden küffâra, yüz türlü azâb olunup, hadîs-i şerifde "yüsallitullahu 'ale'l-kafiri miete tenînen" yani "kâfire kabrinde yüz aded yılan musallat olup azâb eder". El-iyazu billah. Bu mikdar, esma-i husnâ adedine mukâbil inkârı sebebiyle hâsıldır. Kezâlik cennetin nimetleri ibâdet ve ahlâk-ı hasene mukâbiliyledir. Bu sebebden mü'minin dünyâda heyyin ve leyyin yani hilm ve tevazu olmakla ahiretde de, esteîzübillah, "ve libasihim fîhâ harîr" yani ehl-i cennet elbiseleri sıfatları gibi harîrdir yani ipekdir. Kâfirin ahlâk-ı zemîmesi sebebiyle dünyâda zulumât-ı küfriyye ile mazarrat-ı ahlâkı herkese sârî olduğu gibi, âhiretde elbisesi katrandır. Kezâlik cennetdeki dört nehir, sudan, sütden, baldan, şarabdandır. Dünyâda ilm, amel, ahlak, aşkullah ile tahsîl olunur. Derecâtın âlî olması dünyâda ulvî olan rûhânî ahlâklar mukâbilidir. Hûriler, nüfûs-i sâfiyye sûretleridir. Gılmanlar, ervâh-ı kudsiyye sûretleridir. Yetmiş kat elbise, yetmiş kat îmân şubesi mukâbilidir. Meyvelerin tekrar yerinden bitmesi ve devamı, sehâvet ve devâm-ı zevk-i tâat mukâbilidir. Cehennemdeki azâblar dünyadaki kötü ahlaklar mukabilidir, zincirler, kalbin isyâna tuğyâna taalluku sûretidir. Akrebler, lisânla ezâ, yılan nemîme, kizb, bühtân sûretleridir.

Bu dünyâda cennetlerin amellerini işleyenler, o âlemde cennetlerin nimetlerine nâil olurlar. Cehennemin amellerini işleyenler, âhiretde cehennemin derekelerine dâhil olurlar. Aklı olan fânî ile bâkîyi değişmez. Ukûbet-i ebediyyeden kendini muhâfaza eder. Hakîm olan Rabbü'l-âlemin'in ihsân buyurduğu muâlece-i ahkâm-ı şerîatle kendisini tedâvi eder ve güçlüğüne tahammül eder isek maraz-ı kalbiyyeden kurtuluruz. Kalbimiz kalb-i selîm olur ki saâdet-i ebedîdir. İki türlü muâlece lazım olur ki birincisi ilaç makâmındadır, birisi de perhiz. İlaç ve devâ ve şifâ, evâmir-i ilâhiyyedir. Esteîzübillah, "ve nünezzilü mine'l-Kur`âni mâ hüve şifâün ve rahmetün lil mü'minîn" yani ahkâm-ı Kur`âniyye, mü'minlere şifâ ve devâ ve rahmetdir. Perhiz makamında olan dahi günah-ı segâir ve günah-ı kebâirden vikâye ve muhâfaza etmekdir ki günah, semm-i kâtildir. İnsanı helâk-i ebedî ile helâk eyler. Hafizanallahuteâlâ.

Yedinci Fasıl Günahların Aksâmı Beyânındadır.

Kebâirde ehl-i sünnet ihtilâf etmişlerdir. Bazılarına göre Allahu Teâlâ'ya işlenilen her günah, kebîredir. Fakat kebâirden ictinâb etmek segâirin kefâretine sebeb olmak itibârıyla kebâirle segâirin ayrı olmasını lâzım gelmekle, segâir ile kebâir beyninde ekser ulemâya göre fark vardır. Yine kebâir hakkında azâb-ı şedîd ile şahısları tev'îd olunandır. Bu da İbn Ömer ve Ebû Hureyre ve Ebû Abbâs'a göre şirk etmek, insan öldürmek, iftirâ etmek, zina etmek, muhârebeden kaçmak, sihir etmek, yetim malı yemek, vâlideynine âsî olmak, Harem-i Şerîf'de ilhâd eylemek, ribâ yemek, yalan yere yemîn etmek, Allah'ın gadabından emîn olmak, rahmetinden ümîd kesmek, livâta etmek, sirkat etmek, orucu terk etmek, namazı terk ve tehir etmek, müslümana ezâ etmek, yalan söylemek, deyyûsluk etmek, zekât vermemek, emri bi'l-marûf, nehyi 'ani'l-münkeri terk etmek, Kur`ân'ı öğrendikden sonra unutmak, hayvanı yakmak, zevcinden çekinmek, ulemâyı tahkîr etmek, haremini vâlidesine benzetmek, hınzır eti yemek, bunların kâffesi kebâir olup Kur`ân-ı Kerim'de işleyenlere azâb-ı şedîd va'd olunmuşdur. Bu gibi günah-ı kebâirle kendi maden-i esâsîsini mülevves edip kirletenleri tövbekâr olmadıkları sûretde nâr-ı cahîm yâhud nedâmet ateşiyle yâhud gözlerinden akan yaşlarla temizlenenlere âhiretde gadabdan emîn olup mağfiret-i ilâhiyyeye nâil, cennet-i âlîyyeye dâhil olmalarını nüsüs-ı kât'ıa haber vemişdir.

ÜÇÜNCÜ BÂB : AHLÂK BEYÂNINDADIR

Birinci Fasıl Ahlâkın Menşei Beyânındadır.

Azîzim, malûm ola ki, insan iki şeyden mürekkebdir. Rûh-ı ulvî, nefs-i süflîdir. Ahlâkı da ikidir. Rûhun ahlâkı dâimâ aslı gibi kudsî, nûrânî, makbûldür. Nefsin ahlâkı da, zulmânî, süflî, merdûddur. Rûhaniyyet gâlib olanlarda ahlâk-ı hasene gâlib olur. Nefsâniyyet gâlib olanlarda ahlâk-ı kabîha gâlib olur. Ahlâk ağaçlarının mâhiyeti, vücûddan zuhûr eden amel meyvesiyle makbûl ve merdûdiyyeti bilinir. Ahlâkın menşei iki olduğundan iksîr ile muâmele lâzımdır. Biri rûha recâ, biri de nefse havfdır. Nefs ve hevâya havf ile muâlece edip meâsî-yi menâhiyyeden muhâfaza ile ahlâk-ı zemîmesinden çıkarılırsa, nâra layık olmakdan halâs olur. Nefs, nârdan mahluk olmakla, âkıbetde nâra rücû etmekden kurtulur. Rûha recâ iksîriyle muâmele edip, ibâdet ve tâate ihtimâm-ı tâmmda bulunursa, aslı nûrdan halk olunmakla, âlem-i envâra rücû edip, cennât-i âlîyâtda nimete vâsıl ve lahık olur.

Allahu Azîmü'ş-Şân Hazretleri ne kadar şeyleri nehy ve tahrîm etmiş ise cümlesi nefse gıdâ, rûha hicâb olan umûr-ı muzırradır. Ne kadar şeyleri emretmiş ise cümlesi rûha gıdâ, izâle-i nikâba sebeb olan menfaatli emirlerdir. İbâdetle güzel ahlâk ziyâdelenir, kötü ahlâk azalır. Kabâhatle kötü ahlâk ziyadeleşir, güzel ahlâk azalır.

İkinci Fasıl Ahlâk-ı Hasene Beyânındadır.

Îmânın kemâli ahlâkın kemâliyledir. Zîrâ îmân nûru halk olduğu vakit, ahlâk-ı hasene nûruyla kuvvet buldu. Ahlâkı zemîme zulmetiyle zayıf oldu. Allahu Azîmü'ş-Şân'ın ahlâk-ı ilâhîleriyle tahaluk eden Hakk'a yakın olur. Ehl-i îmân olup sû-i hâtimeden mahfûz olur. Âdem aleyhisselâmda tezellül gâlib idi. İdris aleyhisselâmda tesbih, Nûh aleyhisselâmda tahammül, İbrâhim aleyhisselamda sehâvet, İsmâil aleyhisselâmda teslîmiyyet, Yakûb aleyhisselâmda bükâ, Eyyûb aleyhisselâmda sabır, Mûsâ aleyhisselâmda şecâat, Hârun aleyhisselâmda hilm, Dâvûd aleyhisselâmda şükür, Îsâ aleyhisselâmda kanâat gâlib idi. Fahr-i kâinât aleyhi efdali't-tahiyyât Efendimiz Hazretlerinde ise cemî' ahlâk-ı hasene hatm olmuşdur.

Ahlâk-ı hasenenin menşei ikidir. Biri hilm ve biri tevazûdur. Bu iki ahlâk ümm ve eb gibi sâir ahlâkların tulû'una sebebdir. Bu iki ahlâkla muttasıf olanlar, sâir güzel ahlâklara nâil olurlar.

Üçüncü Fasıl Ahlâk-ı Zemîme Beyânındadır.

Cenâb-ı Allah küfür zulmetini halk eylediği vakit, Hakk'dan kuvvet istedikde, kötü huylarını halk edip küfre kuvvet verdi. Kötü ahlâkların mebdei nefs ve unsuru ateş ile havadır. Ateşde mazarrat, hırs, gadab, şevhet, kibir, hased sıfatlarının menşei, havada mekr, hîle, emel, meyl, buhl gibi ahlâkların mebdei iki ahlâk-ı zemîmedir. Biri hubb-ı dünyâdır ki her hatîenin başıdır. İkincisi şehvetdir ki her ahlâk-ı zemîmenin sebeb-i vücûdudur. Sâir ahlâk-ı zemîmeler bu iki ahlâkdan tevellüd edip şubelenir. Zira hubb-ı dünyâ, illet-i ba'ise, şehvet, illet-i fâile makâmında olup hubb-ı dünyâ şehvete sebeb olup şehvet de intikâma taalluk ederse gadab olur. Ziyâdeye taalluk ederse hırs olur. Tefavvuka taalluk ederse kibir olur. İzâle-i nimete taalluk ederse hased olur. Velhâsıl bu iki sıfatdan selâmet bulan her ahlâk-ı zemîmeden selâmet bulmuş olur. Nefs toprağından rûh madenini kurtaran kıymetdar olur.

Dördüncü Fasıl İnsanın Aksâmı Beyânındadır.

İnsan dört kısımdır. İnsân-ı hayvânî, insân-ı şeytânî, insân-ı rûhânî, insân-ı rahmânî. İnsân-ı hayvânî, sûreti insân, ahlâkı hayvan olan, şehvet, gadab, hırs, tama' gibi ahlâk-ı zemîme ile sıfatlanandır. İnsân-ı şeytânî, sûreti insân, ahlâkı şeytânî olana denir. Hîle, hased idlâl, masiyete teşvîk sıfatıyla sıfatlanandır. İnsân-ı rûhanî, hem sûreti hem sîreti insân olup ahlâkı âdem ahlâkı olup, tevazû, ihsân, sehâvet, muâvenet gibi güzel ahlâklarla muttasıfdır. İnsân-ı rahmânî, sûreti insân, ahlâkı ahlak-ı rahmânî ile muttasıf olandır ki hadîs-i şerîfde "tehallakû bi ahlâkıllah" yani Allahu Azîmü'ş-Şân'ın ahlâkıyla mütehallık olmak insanın

kemâline işaretdir. Merhamet, setr-i kusur, hüsn-i muâmele ile mahlûkata muâmele edenlerdir.

Beşinci Fasıl Zevcenin Zevcde Hukûku Beyânındadır

Hâce-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz buyurmuşdur ki "men cerret ‘alâ sûi hulki zevcihâ a'tâhullahe misle sevâbi asiye" Yani hangi hatun zevcinin kötü ahlâkına sabrederse Hazret-i Asiye sevâbına nâil olur. Kur'ân-ı Kerîm'de âdâb-ı muâşereti talîm husûsunda esteîzübillah "ve âşirûhünne bi'l-ma'rûf" buyrulmuşdur. Yani kadınlarla iyilikle muâşeret edin demekdir. İmdi zevcenin zevcde hakkı otuza bâliğ olur. Diyâneti talîm etmek, rıfk ve hilm ile muhabbet ve ülfet eylemek, güzel ahlâkla muâmele eylemek, ehline selâm verip tatyîb-i hâtır eylemek, umur-ı beytiyyesinde yardım eylemek, libâsını ve taâmını ve sekenini temîn eylemek, dünya umûrundaki kusûrunu affeylemek, kötü ahlâklarına sabretmek, gadaplandığı vakit sükût ile mukâbele eylemek, ve ehline son derece muhabbet izhâr eylemek, umur-ı beytiyye husûsunda müşâvere eylemek, mekr ve hîlesinden hazer eylemek. Zîrâ Âdem aleyhisselam Havva'nın davetiyle isyâna düşmüşsür. Ayıbını setretmek, latîfe edip mel'abe eylemek, setr ile emr, ziynetle evinin hâricine alışdırmamak, yazı öğretmek, ehlinden izinsiz sefere gitmemek, bedduâ etmemek, huzurunda mahzûniyyetini îcâb eden şeyi söylememek. Farz, vâcib, müstehab olan umûr-ı dîniyyeyi talîm edip bidatlardan muhâfaza eylemek, zevcenin zevcde hukuk-ı dîniyye ve dünyeviyyesidir. Hadîsde "evvelü mâ yüs'elü anhü'l-abdü's-salâh sümme li zevcih" buyrulmuşdur. Yani kişinin evvel-i suâli olan namazdan sonra zevce hukûkundan suâl olunsa gerekdir.

Altıncı Fasıl Zevcin Zevcede Hukûku Beyânındadır

Hadîs-i şerîfde "Men sabere ‘alâ sûi halki zevcihâ a'tâhullahu mine'l-ecri mâ a'tâ eyyûb aleyhisselam" yani her kim hareminin sû-i ahlâkına sabrederse Eyyûb aleyhisselâma verilen sevâb gibi bir sevâba nâil olur demekdir. Zevcin zevcede hukûku yirmiye bâliğ olur. Zevcine kıyâm ile takti' eylemek, ihtirâm ile istikbâl eylemek, zevcin libâsını eliyle çıkarmak, zevcinden izinsiz bir yere gitmemekdir. Zevci her ne vakit emrederse nefsini teslîm etmekdir. Zevcin firaşından firâr etmemekdir. Zevce her emrde mutî' olup karşılık vermemekdir. Zevcin taâmını, şarâbını, kandilini, döşeğini hazırlamakdır. Abdest ve gusülde su ve peşkir tutmakdır. Zevcinden izinsiz nâfile oruç tutmamakdır. Zevcine malıyla cemaliyle tefâhür edip övünmemekdir. Zevcini kisve ve nafaka husûsunda zarûrete sevk etmemekdir. Zevcinden ziyâde bağırmamak, zevcine namaz akabinde duâ eylemekdir. Zevcine mahsûs olarak temizlenip süslenmekdir. Zevcinin malını, ırzını dâimâ muhâfaza eylemekdir, izinsiz malını sarf eylememekdir. Zevcinden başka nâmahreme görünmemekdir. Zevce zevcinden talak isteyip beni boşa demek günahdır. Hadîs-i şerîfde "eyyemâ imrâetü seelet zevcehe't-talaku min gayrı mâ be's fe harâmun aleyhâ râyihatü'l-cenneh" yani hangi kadın ehlinden talak isterse cennet kokusu ona harâm olur buyurulmuşdur. "veylün li'n-nisâi mine'r-ricâli ve veylün li'r-ricâli mine'n-nisâ" yani çok çok kadınlar bu hukûku muhafaza etmeyip zevcleri yüzünden azâb olsa gerekdir, çok erkekler de haremlerinin hukûkunu riâyet etmemek sebebiyle azâba lâyık olsa gerekdir. Hafizanallahuteâlâ.

DÖRDÜNCÜ BÂB

Birinci Fasıl Şerîat, Tarîkat, Hakîkat ve Marifet beyânındadır.

Hadîs-i şerîfde "eş-şerîatü akvâlî ve't-tarîkatü efâlî, ve'l- hakîkatü ehvâlî ve'l-marifetü re'sü mâlî" buyurmuşlardır. Yani sallallahu aleyhi vesellem Efendimiz, "Şerîat akvâlim, tarîkat efâlim, hakîkat ahvâlim, marifet re'sü'l-mâlim" buyurmuşdur. Şeyh-i ilâhî beyânıdır ki kütüb-l münzele bi hasebi't-tedrîc delâlâte irşâd eylemişdir. Zebur'da yalnız şerîat mevcûd idi. Tevrat'da tarîkat, İncil'de hakîkat, Kur`ân'da ise marifetullah ile cemîsi hatm ve cem olmuşdur. Sadreddîn Konevî demişdir ki Fâtiha-i Şerîf'de "iyyâke na'büdü" makâm-ı şerîat, "iyyâke nesta'înü" makâm-ı tarîkat, "ihdine's-sırâte'l-müstakîm" makâm-ı hakîkat, "sıâatallezîne en'amte ‘aleyhim" makâm-ı marifetullahdır. Şerîat vücûdla hizmet, tarîkat

kalble huzûr-ı Hazret, hakîkat rûhla kurbet, marifet sırr ile vuslatdır. Vücûdla edilen ibâdete şerîat, kalble edilen huzur-ı murâkabeye tarîkat, rûhla edilen ahlâk-ı hasene ve müşâhedâte hakîkat, sırr ile edilen tecelliyât ve makâmâta marifetullah denilir. Her ibâdetde bu dört mertebe sâbitdir. Namazda vücûdun vazîfesi kıyâm, kırâat, rükû, secde, teşehhüd. Kalbin vazîfesi, tefekkür, huzûr, huşû. Rûhun vazîfesi mükâşefe, müşâhededir. Sırrın vazîfesi, haremgâh-ı ilâhiyyeye mi'râc ederek fenâfillah bekabillahdır. Zekâtda da vücûdla malı vermek, kalble sehâvet etmek, rûhla îsâr eylemek, sırr ile vücûdu bezl ve imhâ eylemekdir. Oruçda vücûdun savmı, yemek, içmek, cimadan muhâfaza, kalbin savmı, vesâvis-i nefsâniyye ve şeytâniyyeden, rûhun savmı ahlâk-ı zemîmeden, sırrın savmı mâsivaullaha nazar-ı muhabbetle nazar etmeyip terk-i mâsiva, derk-i muhabbet-i Mevlâ'dır. Hacda vücûdun haccı, Beytullah'ı şerâitiyle tavâf, kalble yedi nefsin hicâblarından hurûc, rûhun vazîfesi, sıfat-ı zemîme hicâbından çıkmak, sırrın vazîfesi müşâhade-i zât, vuslat-ı envâr-ı sıfatdır. Şerîat kemâle ermedikçe sırr-ı tarîkat doğmaz. Tarîkat kemâle ermedikçe, sırr-ı hakîkat doğmaz. Hakîkat kemâle ermedikçe, nûr-ı marifet doğmaz. Şerîata taalluk etmeyen makâm-ı nefsde şirk, küfür, kebâir, isyân hicâbında kalır. Tariîkatle mütehallik olmayan, afât-i kalbiyye hicâbında kalır. Hakîkatle muhakkik olmayan, ahlâk-ı zulmânî hicâb-ı ruhânîde kalır. Marifetullahla teferruk etmeyen, hakka'l-yakîn Hakk'ı bilmez, hicâb ü hemm ü hayâlde kalır. Binâenaleyh, her hicâbı geçmek için her mertebenin ibâdetini îfâ eylemek lâzımdır. Allah cümlemize nasîb müyesser eyleye. Âmîn.

İkinci Fasıl Telkîn-i Tarîkat ve Telkînin Umûmî ve Husûsîsi Beyânındadır.

Hazret-i Fahr-i kâinât 'aleyhi efdalü't-tahiyyât Mekke-i Mükerreme'de tevhîd-i şerîfi telkîn buyurdular. Hattâ "ümirtü en ükatile'n-nâse hattâ yekûlû lâ ilâhe illallah" Yani "lâ ilâhe illallah diye ikrâr-ı vahdâniyyet edinceye kadar nâs ile mukâteleye emrolundum" buyurup küfür ve şirk-i celîden tevhîd-i celîye davetle telkîn buyurduklarını ifâde eder. Bu tevhîdi kabûl edenler şirk-i celîden kurtulup îmân-ı celî sâhibi oldular. Medîne-i Münevvere'ye hicret buyurdukdan sonra emr-i ilâhî ile Allahu Azîmü'ş-Şân'ın Cibrîl-i Emîn'e telkîn buyurduğu tevhîd-i hâssı yani mâye-i tarîkatle olan tevhîdi, Habîbine gönderdi. Sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz işbu tevhîdi hâssı tekrâr telkîn buyurmaya başladıkda bazı kimselerin evvelce bu tevhîdi kabûl etdikleri ve tekrarından hikmeti suâllerinde, esteîzübillah, "Yâ eyyühellezîne âmenû âminû" âyet-i kerîmesi nâzil oldu. Yani "Ey Mekke'de îmân edenler! Medîne'de de îmânı kabûl ediniz. Zîrâ Mekke'deki tevhîd, şirk-i celîden, tevhîd-i celîye davet, Medîne'deki şirk-i hafîden tevhîd-i kalbîye davetdir". Şirk üç olduğu gibi yani şirk-i celî, şirk-i hafî, şirk-i ahfâ, tevhid de üçdür, tevhîd-i celî, tevhîd-i hafî, tevhîd-i ahfâ. Tevhîd-i celî, lisân ile tevhîddir, şerîatdir. Tevhîd-i hafî, kalb ile tevhîddir. Tevhîd-i ahfâ rûh ile tevhîddir. Mertebe-i şirk merâtib-i tevhîdsiz affolunmaz. Esteîzübillah, "inallahe lâ yağfiru en yüşrak" âyetinde beyân olunmuşdur.

Telkîn-i umûmî : Risâletmeâb Efendimiz Hazretleri umûm ashâb-ı kirâmı Mescid-i Saâdet-i mevrudlarında bir gün hitâb-ı hidâyetmeâb-ı Muhammediyyeleriyle buyurdular ki, "içinizde ecnebi var mıdır?", " yokdur yâ Resûlallah" dediler. "Kapıları kapatınız" buyurdular. Kapatdılar. "Gözünüzü yumun" buyurdu, yumdular. "Üç kerre lâ ilâhe illallah diyeyim siz de deyiniz" buyurdular. Ashâb-ı kirâm da tenbîh-i nebeviyyeleri üzere gözlerini yumup üç kerre lâ ilâhe illallah dediler. Bade buyurdular ki, "Beşâret ederim, Cenâb-ı Allah her günahınızı afv buyurdu" dediler. Telkîn-i umûmî oldu.

Telkîn-i husûsî : Sıddîk-i A'zam ile Aliyye'l-Mürtezâ radiyallahü anhumâya vâki' oldu. Sıddîk-ı A'zam'a gâr-ı şerîfde el ele diz dize sırran telkîn buyurdular. Aliyye'l-Mürtezâ'ya kezâlik cehren telkîn buyurdular. Bu iki ser-çeşme-i evliyâdan mâye-i tarîkat müteselsilen geldi. Cümle tarîkatler nisbet-i Muhammediyye'nin bu iki şubesinden peydâ oldu. Telkîn-i husûsî ile teselsül eden silsile-i tarîkat sâhiblerinin her birinin asırlarında tarîkat-i aliyyeye hizmetleri kadr ü şöhretleri dağılıp isimleri kaldı. Bedevî, Şazelî, Kâdirî, Rufâî, Sadî, Halvetî, Nakşî, Mevlevî, Bayrâmî, Sümbülî, Bektâşî, Celvetî, Sinânî, Uşşâkî, Karabâşî, Gülşenî ve sâir şubeler gibi bir nisbet, binbir cihetden zuhûr ederek güneşin menzilleri burçları gibi pîrân şems-i nisbet-i Muhammediyyenin burçları makâmında oldular ve her bir tarîk teceddüd eyledi. Kamillerin hizmetiyle şubeler kollar peydâ oldu. Cümle tarîkatin sırrı nûru birdir, evrâdı ezkârı ile zikri ayrıdır. Esteîzübilllah "innellezîne yubayiûneke innemâ

yubayiûnallah" âyet-i kerîmesi nâzil olduğu vakit, erkekler bîat etdiler, kadınlar da bîat için gelince "lâ yemessü yedî yedi imraa, benim elim kadın eline messetmez" buyurup mübârek ellerini bir su içine sokdular, kadınlara gönderdiler. Kadınlar da o suya ellerini sokdular, yüzlerine sürdüler, şeref-i bîate nâil oldular. Esteîzübillah, "yubâiûneke" âyet-i kerîmesinde beyân olunmuşdur. Onun için kadınların tarîkata girmeleri bu sûretle olur. Mürşidiyle el ele diz dize açık saçık oturmak haramdır. Câhil şeyhlerin, şerîatden bî-haber ehl-i bidatlerin eliyâzubillah idlâlleridir. Kadınların elleriyle yüzleri yalnız namaz için nâmahrem değil, başka her yerde nâmahremdir.

Üçüncü Fasıl Zikrullahın Fazîleti Beyânındadır.

Elli dört farzın evvelkisi zikrullahdır. Zikrullahı iksâr eylemek îmân-ı kâmil alâmeti olduğunu "li külli şey'in alem, alemü'l-îmân zikrullah" hadîs-i şerîfi tasrih buyurmakdadır. Yani her şeyin alâmeti vardır, îmânın alâmeti de zikrullahdır. Ve zikrullahdan gıdâ-yı rûhânî ile müstefîd olmayanların münâfık sıfatlı olduğu da, esteîzübillah, "velâ yezkürûnallahe illâ kalîlâ" âyet-i kerîmesinde münâfıkların sıfatları ta'dâd edilerek hud'a eylemek, namaza kesâletle kıyam eylemek, Allahu Azîm'i zikretmemek gibi ahvâl, alâmât-i nifâk olduğu tasrîh buyurulmuşdur. Bir hadîs-i şerîfde hâce-i âlem sallallahu aleyhi vesellem Efendimiz buyurmuşlardır ki, "Size amellerin efdali ve ibâdetlerin ekmelini delâlet edeyim mi?", "Et yâ Resûlallah" dediklerinde, "Efdal-i a'mâl zikrullahdır" buyurmuşlardır. Zikrullahın fazîleti işte şunlar ile sâbitdir. Esteîzübillah, "vezkürullahe kesîran le'alleküm tuflihûn" yani "Allahu Azîmü'ş-Şân'ı çok zikrediniz, felah bulursunuz". Esteîzübillah, "ve le zikrullahi ekber", yani "Allahu Azîmü'ş-Şân'ın zikri ekberdir". Esteîzübillah, "fezkürûnî ezkurküm veşkürûlî velâ tekfürûn". Yani "Beni zikrederseniz ben de sizi zikrederim". Esteîzübillah, "ellezîne yezkürûnallahe kıyâmen ve ku'ûden ve 'alâ cünûbihim", yani makâm-ı senâda "Allahu Azîmü'ş-Şân'ı herhalde zikrediniz". Hadîs-i şerîfde "zikrullah cilâü'l-kulûb" vârid olmuşdur. Yani zikrullah kalbin cilâsı, rûhun gıdâsıdır. Diğer hadîs-i şerîfde "zikrullah fi'l-gâfile ke'ş şecerati'l-hadrâ beynel hesîm" vârid olmuşdur. Yani "Allahu Azîmü'ş-Şân'ı kâfirler içinde zikreden kurumuş otlar içinde yeşil ağaç gibidir".

Dördüncü Fasıl Mürşid-i Kâmilin Alâmeti ve Mürîdin Vazîfesi Beyânındadır.

Maraz-ı cismânîde tabîb-i cismânî lâzım olduğu gibi, maraz-ı rûhaniyyede de kalb, rûh maraz ve hicâblarını izâle için de tabîb-i rûhânî olan mürşid-i kâmil lâzımdır. İlm-i zâhir muallimsiz öğrenilemediği gibi, ilm-i bâtın olan ilm-i sülûk, ilm-i tecellî, ilm-i merâtib-i rûhaniyyet, ilm-i merâtibi nüfûs, ilm-i merâtibi esrâr, velâyet, ilm-i merâtib-i esrâr-ı verâset için bir mürşid-i râh-ı hidâyet lâzımdır. Delilsiz gözle görünen yol bulunamadığı gibi mürşidsiz râh-i melekûtî, ceberûtî yolları bulunamaz. Fakat mürşid iki kısımdıri bir mürşid-i taklîdî, bir mürşid-i hakîkî. Mürşid-i taklîdî, kalp para gibi sûretde mürşide benzer, hakîkatde mürîd bile olamamışdır. Da'vâ-yı irşâdda bulunması zulüm olup, zâlim hidâyetden mahrûmdur. Mürşid-i taklîdînin alâmeti, itikâdı ehl-i sünnete uymaz, ameli imâm-ı a'zama benzemez, sülûkü, etvârı, etvâr-ı rûhânî, merâtib-i tecelliyâtı üzere kat'-ı merâtib etmeyip söze kanâat edendir. Bu gibilere teslîm olmak, mâyesini kutta'-i turuka teslim etmek gibidir. Mürşid-i hakîkî, kimyâ ve iksîr gibidir ki bakır gibi gönülleri altın gibi mutahhir, zulmetli rûhları güneş gibi münevver eder. Alâmeti : İtikâdı, itikâd-ı ehli sünnet olarak olur, ameli imâm-ı a'zam ameli üzere bulunur. Sülûkü merâtib-i ehl-i velânın sülûkü üzere bulunup, nâsûtiyyetini lâhûtiyyetde ifnâ, lâhûtiyeytini nâsûtiyyetde ibkâ edip irşâda memûr ola. Hâli rûhânî ola, esrâr-ı rüyâya vâkıf ola, sâhib-i keşif ola, isr-i Resûlullah'a tâbi ola, mütesellî-i münşerih ola, mütevâzi, mütehallik bi-ahlâkullah ola, ârif-i Hakk, ibâdete müdâvim, bidatlerden ârî, sâhib-i takvâ ola. İki kandil ile yürüye, zâhirde şerîat, bâtında tarîkat. Nur-ı câmi', sâhib-i hakîkat ola, basarı hikmet, nazarı ibret, sükûtu halvet, hareketi hizmet, kalbi kurbet, rûhu vahdet, sırrı vuslat-ı Hakk, ahfâsı fenâ-i ehadiyetde dâim ola. Bu gibi vücûdu iksîr mürşid-i kâmile teslîm olup silsile-i tarîkat-i aliyyeye dâhil âşinâ-i evliyâya nâil olan kimse mürîd-i hakîkîdir. Bedenen, mâlen ve cânen teslîm olup gâyet tazîm ile takarrub eyleye. Mürşidine hüsn-i zann ede, emânetini muhâfaza ede, mürşidi imtihân etmeye, itirâz etmeye. Zîrâ bunlar sıfat-ı şeytâniyyedir. Kemâl-i râbıta ile fenâfişşeyh makâmına ere. Fenâfilpîr makâmı, fenâfirresûl makâmına, fenâfillah makâmına urûca, vesîle-i vuslat ittihâzıyla râbıta ede. Yani şeyhine muhabbet ve rabt-ı kalb ede. Zîrâ kalbi

hubb-ı dünyâ ile doldurmakdan, insân-ı kâmil muhabbetiyle doldurmak, vesîle-i kurbet-i Hudâ, rızâ-yı Mevlâ'dır.

Beşinci Fasıl Sülûk Beyânındadır.

Ey Azîz, merâtib-i sülûk bi-hasebi'l-hakîka on sekizdir. İlm-i âfâk on sekiz bin olduğu gibi, ilm-i enfüs de on sekiz bindir. On sekiz mertebede biner hicâbdan hurûc, aslu'l-usûle urûc, on sekiz bin âlemin mertebe-i enfüsîsini tekmîl etmedikçe sülûk tekmîl olmaz. Bu on sekiz mertebenin yedisi merâtib-i nüfûsdur, beşi merâtib-i ervâhdır, altısı merâtib-i sırdandır. İşbu on sekiz mertebe mertebe-i sülûk, bir bahr-i hakîkatdir ki bin bir tarîk, hakîkatde bu bahr-i hakîkate cârî birer nehirdir. Nehirler deryâya akdıkdan sonra Seyhun, Ceyhun, Nil, Fırat isimlerinden çıkıp da deryâda mahv oldukları gibi bahr-i hakîkatde cemî' evliyâullah ismi resmi mahv ede, deryâ-yı vahdetde seyrân ede. Beytullah'ın aktâr-ı erba'asından gelen yollar ileri olup huzûr-ı Beytullah'da isbât-ı vahdet etdikleri gibi, huzûr-ı harem-i zâtullahda cemî evliyâullah, mehbût ve müstağrak-i deryâ-yı azamet ve ceberûtdurlar.

Etvâr-ı nefs tezkiye ve tasfiye içindir. Etvâr-ı rûhânî tahliye, tecliye içindir. Etvâr-ı sır verâset-i nûr-ı irşâda mazhariyyet içindir. Merâtib-i nüfûsda emmârelik, levvâmelik, mülhimelik, mutmainnelik, râdiyelik, mardiyelik sâfiyelik sıfatları nûrları tecellîlerini gördükden sonra etvâr-ı rûhâniyyede rûh-ı seyrânî, ruh-ı revânî, ruh-ı sultânî, ruh-ı kudsî, ruh-ı izâfî merâtib-i tecelliyâtı müşâhede olunur. Bade verâset-i âdemiyye, verâset-i ibrâhimiyye, verâset-i mûseviyye, verâset-i hârûniyy, verâset-i îseviyye, verâset-i Muhammediyye aleyhümüsselâm tecellîleri esrâr-ı misâliyyesi zuhûr edip verâset-i hakîkî olarak memûr-ı irşâd olunur ki "el- ulemâi veresetü'l-enbiyâ" bi-hasibel hakîka mertebenin hassıdır. Allahu Azîmü'ş-Şân cümlemizi hicâb-ı nüfûsdan, estâr-i rûhâniyyeden âzâde edip cemâl-i hazretine vâsıl, kemâl-i vahdetine nâil, sâha-i rızâ-yı ilâhiyyesine dâhil eyleye. Âmîn.

İmdi tâlib-i tarîkat olanlara nâçizane yüz istiğfâr, yüz salavât, yüz lâ ilâhe illallah evrâd-ı şerîfine yevmiye devâm etmek üzere tarîkat-i aliyye-yi nakşiyye-i bahâiyye ve halvetiyye-i uşşâkiyyeden ve min küllü't-tarîk âşık olanlara, tarîkatim yok demeyecek kadar zikir, akşamında işbu fakîr Şeyh Sâmî'ye ve silsile-yi pîrana Fâtiha okumak şartıyla izin vermişimdir. Ve teudd'ül-irşâd ilâ tarîku'ş-şidâd.

Âhiret Hediyyeleri Beyânındadır.

Bir hadîsde âhiret hediyyeleri tafsîl olunmuşdur. Evvelâ Hazret-i Azrâil'in hediyyesi dörtdür. Kazâya kalmış ibâdetleri kazâ, hukûk-ı ibâdı edâ, mevti düşünmek, âkıbetinden emîn olmayıp korkmakdır. Rûhumuzun hediyyesi dörtdür. Az yemek, az uyumak, az söylemek, istikâmet etmek. Kabir hediyyesi dörtdür. Teheccüd namazı kılmak, Kur'ân okumak, tahâret, nemîmeyi terk etmek. Münker Nekir hediyyesi dörtdür. Kizbi terk, tevazû eylemek, hak sözü reddetmemek, kibir etmemek. Mîzân hediyyesi dörtdür. Hüsn-i ahlâk, zikr-i Mevlâ, riyâyı terk, ezâyı terk etmekdir. Sırât hediyyesi dörtdür. Haram ve şübheden sakınmak, gayzı söndürmek, cemâate devam, dîne ihtimam. Cehennem hediyyesi dörtdür. Tasadduk etmek, ağlamak, vâlideyne itâat, isyânı terk etmek. Cennetin hediyyesi dörtdür. Emâneti hıfz etmek, infâk eylemekdir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimizin hediyyesi dörtdür. Hubb-ı fillah iyileri sevmek, buğz-ı fillah kötülerin amelini sevmemek, ulemâya muhabbet, Ehl-i Beyt'e muhabbetdir. Allahu Teâlâ Hazretlerinin hediyyesi de dörtdür. Farzı vâcibi işlemek, harâm ve menhiyyâtı terk etmek, emri bi'l-marûf, nehyi ani'l-münkerdir.

Her Günün ve Gecenin Namazı Beyânındadır.

Cuma gününün namazı : Nafi ibni Ömer'den o dahi Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyet eder, her kim cuma günü cuma namazından evvel dört rekat namaz kılar her rekatında bir Fâtiha ve elli kulhüvallah okursa ölmeden evvel cennetdeki makâmını görür. Her kim cuma günü duhâ vakti iki rekat namaz kılsa iki yüz günahı affolur, iki yüz

derece verilir. Dört rekat kılsa cennetden dört yüz derece verilir. Sekiz rekat kılsa sekiz yüz derece verilir, cümle günahı mağfiret olur. On iki rekat kılsa bin iki yüz günahı bağışlanır, bin iki yüz derece verilir.

Cuma gecesinin namazı : Akşam ile yatsı arasında on iki rekat namaz kılsa her rekatda bir Fâtiha, on bir kulhüvallahü ehad okusa, on iki bin sene ibâdet etmiş, gündüz oruç, gece kâim durmuş gibi sevâba nâil olur.

Cumartesi günü namazı : Her kim cumartesi günü dört rekat namaz kılsa, her rekatında bir Fâtiha üç İhlâs okusa, namazdan fâriğ oldukda bir Ayete'l- Kürsî okusa, her harfine bir senelik ibâdet sevâbı verilir, hacc etmiş gibi mertebeye nâil olur, şehîd sevâbına nâil olur, kıyâmetde enbiyâ ve evliyâ ile beraber arş-ı a'lâ gölgesinde gölgelenir.

Cumartesi gecesinin namazı : Akşam yatsı arasında on iki rekat namaz kılsa her ne okursa okusun cennetde bir köşk binâ olunur, günahları mağfiret olunur, her mü'min ve mü'mineye tasadduk etmiş gibi sevâba nâil olur.

Pazar gününün namazı : Sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'den Ebû Hureyre rivâyet eder ki, her kim pazar günü dört rekat namaz kılsa, her rekatında bir Fâtiha bir Âmenerresulü okusa her harfine cennetde bir köşk verilir, bir hac bir umre sevâbına nâil olur, bin rekat namaz kılmış gibi derece kazanır, dünyada olan nasrânî, yahûdîler adedince sevâba nâil olur.

Pazar gecesinin namazı : Her gece yirmi rekat namaz kılsa, her rekatında elli kere İhlâs ve bir kere muavezzeteyn okusa, namazdan sonra yüz istiğfâr, yüz salât getirse, kıyâmet gününde mağfûr olanlarla dirilir, cennete bilâ-hisâb velâ-kitâb dâhil, dünyadaki insanların adedi kadar sevâba nâil olur.

Pazartesi gününün namazı : Sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden Enes ibni Mâlik rivâyet eder ki, her kim pazartesi günü on iki rekat namaz kılsa, her rekatında bir Fâtiha bir Âyete'l-Kürsî okusa, namazdan sonra da on iki kere istiğfâr getirse, kıyâmet gününde bir melâike fülan ibni fülan nerededir gelsin ecrini Allahu Azîmü'ş-Şân'dan alsın diye nidâ eder, hulle ve tâc ile ve meleklerin istikbâli ile cennetlere istikbâl olunur, nûrdan bin köşk verilir.

Pazartesi gecesinin namazı : Her kim pazartesi gecesi dört rekat namaz kılsa, evvelki rekatta bir Fâtiha yirmi İhlâs, ikinci rekatda bir Fâtiha otuz İhlâs, üçüncü rekatda bir Fâtiha kırk İhlâs, dördüncü rekatda bir Fâtiha elli İhlâs okusa, buna hâcet namazı denir, dünyevî ve uhrevî her matlûbuna nâil olur.

Salı günü namazı : Sallallahu aleyhi ve sellem'den Enes ibni Mâlik rivâyet eder ki, her kim salı günü kuşluk vakti on rekat namaz kılsa, her rekatda bir Fâtiha, bir Âyete'l-Kürsî, üç İhlâs okusa, yetmiş gün günahı yazılmaz, yetmiş senelik günahı affolunur, yetmiş günün içinde ölürse şehîd rütbesine nâil olur.

Salı gecesinin namazı : Sallallahu aleyhi ve sellem'den Ömer radıyallahu anh rivâyet eder ki, her kim salı gecesi iki rekat namaz kılsa, her rekatda bir Fâtiha yedi innâ enzelnâ yedi kulhüvallah okusa vücûdu cehennemden âzâd olmuş olur.

Çarşamba gününün namazı : Sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'den Muaz ibni Cebel rivâyet eder ki, her kim çarşamba günü on iki rekat namaz kılsa her rekatında bir Fâtiha bir Âyete'l-Kürsî, üç İhlâs, üç de muavvezeteyn okusa yâhud her rekatda bir izâ zülzilet, üç İhlâs okusa gelmiş geçmiş günahları affolunur, kabir azâbından emîn olur, arş-ı a'lâda bir münâdî nidâ edip onu müjdeler.

Çarşamba gecesi namazı : Sallallahu aleyhi vesellem'den Hazreti Fâtıma radıyallahu anhâ rivâyet eder ki, her kim Çarşamba gecesi iki rekat namaz kılsa, evvelki rekatda bir İhlas, on kul eûzübirabbilfelak, ikinci rekatda bir İhlas, on kul eûzübirabbinnâs okusa, selâmdan

sonra on salât on istiğfâr getirse, her semâdan yetmiş bin melâike kıyâmete kadar sevâbını yazarlar.

Perşembe günü namazı : Sallallahu aleyhi ve sellem'den ibni Abbâs rivayet eder ki, her kim Perşembe günü öğle ile ikindi arasında iki rekat namaz kılsa, her rekatında bir Fâtiha kırk İhlâs okusa, Beytullah'ı hacc edenlerin sevâbına nâil olurlar, Receb, Şabân, Ramazân'ı tutmuş gibi sevâba erişir.

Perşembe gecesi namazı : Ebû Hureyre rivâyet eder ki, her kim Perşembe gecesi akşamla yatsı arasında iki rekat namaz kılsa, her rekatında bir Fâtiha beş İhlâs beş muavvezeteyn okusa peder ve vâlidesine gönderse hukûkunu edâ etmiş olur ve sıddîkîn ve şüheda sevâbına nâil olur.